Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President. A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. ЧИСЛО 44. ДЖЕРЗИ СИТИ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 23-го ЛЮТОГО, 1921. | VOL. XXIX. No. 44. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, FEBRUARY 23, 1921. | THREE CENTS

Сенатори за побільшеннєм моряків американської фльоти.

ВАШІНҐТОН, 21. лютого. — Члени комітету сенату для справ фльоти заявляють ся за збільшеннєм видатків на фльоту, призначених комітетом палати послів для морських справ. Сей послідний комітет заявився за тим, щоби число моряків в американській воєнній фльоті виносило 100.000. Комітет сенату хоче піднести сю силу о 20 процент (о 20.000), а кромі сего додати до програми будовання нових кораблів будову двох кораблів, специяльно призначених на перевіз аеропляпів; такий один корабель коштуватиме около 24 міліонів долярів.

Комітет сенату зовсім не застановлявся над пропозицією сенатора Бори, щоби дати президентови Злучених Держав повновласть скликати конференцію держав Англії, Япану і Злучених Держав з тою цілю, щоби застановитися над зменшеннєм зброєнь через 5 слідуючих літ о 50 процент.

На всякий случай сенатор Бора лагодиться промовляти за резолюцією в сенаті. Він вже навіть поставив внесеннє, щоби змінити програму обрад так, щоби його внесеннє прийшло скоро під дебату.

КОНҐРЕСМЕН НАПАДАЄ НА ВОЄННИХ УРЯДНИКІВ.

ВАШІНҐТОН, 21. лютого. — Конґресмен Мейсон напав підчас промови в палаті послів на Б. М. Баруха, президента Ради Воєнних Промислів, обжаловуючи його за те, що він мав надуживати своєї урядової власти для приватної користи і при помочи неї зробив 50 міліонів долярів на міди. Барух мав продати мідь американському урядови.

ПРИЧИНА ЗАНЕПАДУ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ФЛЬОТИ?

ВАШІНҐТОН, 21. лютого. — Підчас обрад корабельної конференції для торговельних доріг на Сході, Блейн, голова торговельної палати міста Сієтель, заявив, що американська торговельна фльота упадає через прогібіційний закон. Содові напитки, молитвослови і побожні співи не зєднають американським кораблям пасажирів. Навіть люди, що не пють, не їдуть „сухими" кораблями.

МИТОВИЙ ЗАКОН.

ВАШІНҐТОН, 21. лютого. — Конференція представителів обох палат конґресу для вирівнання ріжниць в їх ухвалах митового закона радила нині і зґодилася уже що до кількох точок, однак не могла погодитися щодо мита на збіже, оливки та цукор.

ФАБРИКАНТИ ХОЧУТЬ ЗАБОРОНИТИ СТРАЙКОВІ ПІКЕТИ.

НЮ ЙОРК, 22. лютого. — Адвокат товариства фабрикантів жіночої одежі, в котрих фабриках тепер панує страйк, вніс позов до суду, домагаючися судового заказу юніям виставляти пікети перед їх фабриками.

БОРОТЬБА ПРОТИ ТИФУ.

НЮ ЙОРК, 21. лютого. — Іміґраційні власти задержали вчора перед нюйорським портом три кораблі, бо на них були люди, хорі на тиф. Дванайцять урядників уряду здоровля пішло на кораблі та переглядало іміґрантів. Зеґзамінувавши пасажирів, урядники позволили всім тром кораблям поїхати до порту і виладовувати пасажирів, хоч кораблі приїхали уже тоді, як урядовий розпорядок про 12-ти дневу кварантану почав обовязувати.

За те власти в місті Бостоні зарядили, щоби корабель Манчурія, котрий приїхав з Данціґу, відбув 12-ти дневу кварантану, як сего жадає розпорядженнє.

В родині італійського іміґранта, котрий недавно приїхав до Меккін Кавнті недалеко від Гарисбурґ, в стейті Пенсилвенія, появилися три случаї тифу.

СПЛЯЧА ХОРОБА.

До департаменту здоровля в місті Ню Йорку донесено в неділю про десять нових случаїв сплячої хороби. В понеділок помер від неї один чоловік, котрий хорував на неї два тижні.

ОБЖАЛОВАННЄ СУДДІ.

ВАШІНҐТОН, 21. лютого. — Судовий комітет палати послів прихиляється до думки, що пенсія, 42.500 долярів, котру приняв судья Лендис в Шікаґо від бейзболової компанії, рівнається простому хабарови.

Судовий комітет застановляється над внесеннєм обжалування сего судді.

ХОЧУТЬ ПОЗИВАТИ ЗА БІЛІОН ДОЛЯРІВ.

КЕНЗАС СИТІ, 21. лютого. — Нафтова компанія „Анґел Сем Ойл Ко." хоче позивати „Стендард Ойл Ко." за відшкодованнє в сумі одного біліона долярів. В позві ходить о аренду 436.000 акрів нафтового терену в Оклагомі, котрий мали вигнати урядники позиваючої компанії, а котрий мали зарабати агенти пізванного при помочи перекупства уряду. За таку суму ще нікому ніхто не позивав ані в Америці ані нигде инде в світі.

МАРТЕНС ВЖЕ В МОСКВІ З ҐРІШКОЮ ВАЙНШТАЙНОМ.

НЮ ЙОРК, 21. лютого. — Рароль Рехт, котрий заступає Мартенса, який був „амбасадором" совєтської Росії, одержав під датою 19. с. м. таку каблєґраму з Москви:

„Приїхав до Москви сьогодня. Всі здорові. — Мартенс".

В офісі Рехта, при 110 Вест 40 улиці в Ню Йорку, пояснюють, що „всі" значить Григорій Вайнштайн, близкий приятель Троцького.

КОНФЕРЕНЦІЯ РАДИ ЛІГИ НАРОДІВ.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР ПРЕЗИДУЄ НА КОНФЕРЕНЦІЇ РАДИ.

ПАРИЖ, 21. лютого. — На конференції Ради Ліґи Народів президує тепер бразилійський амбасадор у Франції др Гастоа Да Ґунга (Dr. Gastoa Da Gunha). Леон Буржуа є за сеї Ради Ліґи Народів яко представник Франції. Конференція відбувається в палаті Люксембурській.

ОТВОРЕННЄ СЕСІЇ РАДИ ЛІҐИ НАРОДІВ.

ПАРИЖ, 21. лютого. — Конференція Ради Ліґи Народів зачалась нині в Люксембурській палаті заявою, що Рада Ліґи хоче позбутись тойности і довірочности, яка доселі покривала значну частину її діяльности.

Постановлено, що крім коротких бюлетинів, яка видавано по кождому засіданню, будеться видавати довші звідомлення до преси, подібні до сих, які висилано до урядів інтересованих держав.

Амбасадор Да Ґунга пояснив, чому сесія Ради Ліґи Народів склекана до Парижа а не до Женеви. Він сказав, що се зроблено виїмково ізза виїмкових вимог.

Др Веміґтон Ку, хінський представник предложив доманєннє, щоби назначено комісію, яка займалася би контролею над торговлею опіюм.

Рада рішила звернутись до Арґентини, щоби подала офіціяльно додатку яких вона домагається для зміни конституції Ліґи Народів.

РАДА ЛІҐИ НАРОДІВ ПЕРШИЙ РАЗ ЗАПРОСИЛА НІМЕЧЧИНУ НА КОНФЕРЕНЦІЮ.

ПАРИЖ, 21. лютого. — Рада Ліґи Народів на нинішній нараді рішила запросити Німеччину на конференцію Ліґи, яка відбудеться в справах комунікації дня 10. марта в Барселоні, в Еспанії.

Сю постанову принято мимо заяви аліянтської Найвисшої Ради (премієром Англії, Франції, Італії, Японії), що Німеччина не буде допущена на жадні Конференції Ліґи, поки не зґодиться платити відшкодованнє.

Внесеннє запросити Німеччину принято під напором швайцарських, італіянських та еспанських делеґатів.

Представник Великої Британії, Артур Балфод, вкінці згодився на се внесеннє, кажучи, що Еспанці яко хазяїни мартової конференції мають право запросити Німців, як лише схотять.

Наслідком сього запрошення Рада Ліґи Народів поставила Німеччину рівно з другими державами в полагоді воєнних справ.

Бразилійський амбасадор у Франції, др Гастоа Да Ґунга, котрий президує на теперішній сесії Ради Ліґи Народів, сказав з того приводу, що запрошення висилано Німеччині, бо перевозові справи годі полагодити без Німеччини.

Запевняють, що по сім першім запрошенню Німеччини її запрошувати-муть на всі інші конференції, а відтак приймуть яко члена до Ліґи Народів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЛЬСЬКА ДВОЛИЧНІСТЬ ПАДЕРЕВСЬКОГО.

Падеревські показав на Зборі Ліґи Народів в Женеві на нарадах минулої осени перед другими народами давню польську дволичність.

ВІДЕНЬ, 22. січня. — Іґнаци Ян Падеревскі, котрого Пілсудський післав був до Женеви на Збір Ліґи Народів яко представника Польщі, **промовляв** патетично **за допущеннєм** до Ліґи Народів яко членів: України, Литви, Латвії, Естонії й інших молодих республік, що відродилися по упадку царської Росії, **а потім при голосованню... голосував проти допущення** тих республік до Ліґи Народів.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ В ОДЕСІ.

ВІДЕНЬ, 22. січня. — По захопленню Одеси весною минулого року большевики взяли в полон 1200 російських офіцирів, яких Румунія не пустила через кордон. Їх доставили в Одесу в концентраційний табор, до тюрем та потрохи розстрілювали. Дня 5-го травня (мая) **появилася в місцевих „Ізвєстях" обява про розстріл останніх 100 душ в найблизшу ніч.** Опівночі нежданно почали дзвонити в усіх церквах. Мешканці повибігали на улиці. Одночасно задеркотали кулемети: Се розстрілювали офіцирів. Большевики кинулися в церкви, перелякані небувалим дзвоном. Виявилось, що дзвонили самі священики. Їх судили за призив до повстання. Вони оправдувались бажаннєм віддати останню послугу розстріляним, до яких не допускають священиків. Майже всіх священиків присудили на 10 до 15 літ примусових робіт.

АЛІЯНТИ ЗА ЗМІНОЮ ТУРЕЦЬКОГО МИРОВОГО ДОГОВОРУ.

ЛОНДОН, 21. лютого. — Ряд найважнійших міжнародних конференцій, відколи підписано версальський мир, отворено сьогодня в Лондоні, які зачались несподіванкою в справі порішення греко-турецького спору.

Найвисша Рада заявилась за зміною мирового договору з Туреччиною із Севр, в той спосіб, що Туреччина дістане частину Тракії (в Европі) і Смирну (в Малій Азії), але Смирна дістане самоуправу. Про се повідомлено грецьку делеґацію, яка сій зміні мирового договору противиться.

БОЛЬШЕВИКИ ДАЛИ „САМООЗНАЧУЮТЬ" СУСІДНІ НАРОДИ.

Напали на молоду кавказьку республіку Грузинії і заняли її столицю.

ПАРИЖ, 21. лютого.—Французьке міністерство закордонних справ оголосило нині урядово, що большевики заняли Тифліс, столицю Ґеорґії (Грузинії), на Кавказі.

Кінноти ґенерала Буденного увійшли до міста і по кровавій розправі в улицях міста вкінці вивісила червоний фляг над тифліським арсеналом.

Здобуттє Тифліса дає большевикам змогу сполуки з Турками „Кемалістами" на полудневому заході, з Мусулманами на півдні, і з Персією та Індією на південному сході.

З ТЕРНИСТОГО ШЛЯХУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО УЧИТЕЛЬСТВА В ГАЛИЧИНІ.

ЛЬВІВ, дня 28. січня. — Дня 8. січня с. р. представник Товариства „Взаїмна поміч учительська". — Іван Ліщинський передав Президії Шкільної Краєвої Ради на руки президента Собінського семий реферат до пропамятного письма з дня 21. лютого 1920 р. і збірку фактів, зложену зі 112 предлог.

П. Ліщинський переповів зміст реферату. Навязав до пропамятного письма, врученого Президії Шк. Кр. Р. в дни 21. лютого 1920 р. в котрім Т-во домагалося знесення всіх виїмкових постанов обіжника Шк. Кр. Р. з дня 31. мая 1919 ч. 143 през. а саме:

1) знесения повітових комісій Шк. Кр. Р.;

2) знесення подіту учительства на три групи;

3) застановлення всіх доходжень, ведених будь-то повітовими комісіями Шк. Кр. Р., будь иншими організаціями;

4) покликання до служби всіх учителів (льок) та інспекторів української народности;

5) покликання тихже на ці посади, які занимали вони перед 1. падолиста 1918 р.;

6) виплачення всім покликаним до служби повних службових поборів за весь час;

7) позіставлення шкільних мешкань в користуванню родин учителів, котрі не можуть повнити службових обовязків;

8) виплачування родинам інтернованих, конфінованих і полонених учителів належних поборів.

Повинці домагання повтаряло і як найосновнійше обговорювало Т-во в чотирох меморіялах і шістьох рефератах, вручених Президії Шк. Кр. Р. на руки президента Собінського в 21. жовтня, 4. марта, 18. марта, 27. марта, 3 цвітня, 25. мая, 8. липня, 4. вересня, 15. жовтня і 20. падолиста.

Мимо частих заяв п. Собінського, ще **домагання**, наведені в пропамятних письмах і рефератах візьме під розвагу; предложить їх на засідання Шк. Кр. Р.; що ціла справа зістане розвязана по думці бажань українського учительства; що найдальше до кінця червня 1920 р., справа повороту до служби українського учительства буде вповні закінчена; — мимо усіх наведених в горі заходів і старань Тов-а, ні одного із наведених в горі домагань українського учительства Шк. Кр. Р. сповні не виконала.

Справді знесено ніби реґабілітаційні комісії по Шкільних Окружних Радах, але їх місце заступили ріжні народові організації, яких опінії придержується і бере під розвагу Шк. Кр. Р., а референт реґабілітаційних справ в Шкр. Кр. Р. п. Ленерт покликується тягом при переводженню реґабілітації на опінії ріжних народових організацій.

З предложеної збірки фактів, зложеної зі 112 предлог, котра справді не обнимає всего безробітного учительства, а представляє тернистий шлях лишень тих членів товариства, цо протягом місяця грудня зголосилися з прошаннєм о інтервенцію виходить, що:

а) учителям-(кам), що зголосилися до служби по 25. мая 1920 р. робиться неймовірні перепони в приниманню їх до служби.

Вже 20. мая 1920 р. представники Т-ва, доручуючи делеґатови п. Собінському трете пропамятне письмо, порушили питання про речинець 25. мая м. р., як останній речинець постановлений Шк. Кр. Р. для принимання зголошень учителів-(льок) в службу. Депутація зазначила, що много учителів — в полоні або за границями краю, а також деяке число учителів-(льок), які мають по півтам личних ворогів, від яких при теперішньому режимі могли би сподіватися арештування і тому не зголошуються в службу. Поки слідства виявили би їх невинність, могли би вони померти у вязницях в наслідок поширених тамже ріжних пошесних недуг.

Делеґат п. Собінський заявив представникам Тов-а, що заряджене це рішуче не звертається проти українського учительства. Воно виникає бажанням Шк. Кр. Р. приготовити рахунок сил учительства до праці по шкільних феріях; одначе Шк. Кр. Р. не буде засадничо відкидати зголошень повороту в службу, внесених по сім речинци.

Таке сказав делеґат п. Собінський, а практика виказала що іншого.

Українські протести до Ліґи Народів.

Українська греко-католицька дієцезія вислала до Ради Ліґи народів в Парижі протест проти польської окупації Східної Галичини.

НЮАРК, Н. ДЖ., 20. лютого. — Сьогодня вислав о. Петро Понятишин, адміністратор української греко-католицької дієцезії в Злучених Державах, слідуючу каблеграму до Ради Ліґи Народів в Парижі:

Newark, N. J., February 20, 1921.

M. LEON BOURGEOIS,
President Council League of Nations,
Paris.

One million Ukrainians in United States, constituting Ukrainian Catholic Diocese, protest against Polish atrocities in East Galicia, demanding withdrawal of Polish army of occupation and urge that Ukrainians in East Galicia be accorded the right of self-determination.

PETER PONIATISHIN, Diocesan Administrator,
295 Hunterdon St., Newark, New Jersey.

По українськи ся каблеграма звучить:

Д. ЛЄОН БУРЖУА,
Президент Ради Ліґи Народів
Париж.

Міліон Українців в Злучених Державах, які творять українську католицьку дієцезію, протестують проти польських звірств в Східній Галичині і домагаються усунення польської окупаційної армії та жадають, щоби Українцям в Східній Галичині признано право самоозначення.

ПЕТРО ПОНЯТИШИН,
дієцезальний адміністратор.

Протест проти польського розбою.

ПРОТЕСТ ГАЛИЦЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО ТЕРОРУ ТА ТОРГОВЛІ БОГАЦТВАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ.

ПАРИЖ, 29. січня. — Шеф української делеґації на мирову конференцію, д. Стефан Витвицький, приїхав до Парижа і предложив найвисшій раді три ноти з протестами, в котрих протестується проти зростаючого терору польських окупаційних властий проти українського населення в Східній Галичині і проти намиреної віддачі в аренду галицьких нафтових теренів заграничному синдикатови капіталістів.

СОЦІЯЛІСТИ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ ЗЛОЧИНІВ.

Переслідуванне Галичан викликує обурення серед соціялістичних круґів.

ПРАГА, 29. січня. (Почтою). — Праська часопись „Трібуна" подає, що вістки про переслідування українського населення в Східній Галичині польськими окупаційними властями принято в соціялістичних кругах з обуреннєм, передовсім тому, що серед арештованих є велике число соціялістів. У шведського представника до Ліґи Народів, провідника соціялістів Брантінґа зявилася українська депутація і жадала, щоби він інтервеніював за інтернованими польськими властями Українцями. В політичних кругах припускають, що некультурне поведеннє польських властий в Східній Галичині причиниться до того, що справа Східної Галичини буде порішена уже в найблизшій будучности.

Большевицький наїзд на український університет в Києві.

Українські комуністичні газети в Києві вийшли в жалобі з причини наїзду московських большевицьких військ на университет.

ВІДЕНЬ, 22. січня. — Київські комуністичні українські газети „Червона Правда" і „Трудова Республіка" вийшли дня 1-го січня с. р. в жалібних рамцях з приводу розгромлення будинку Київського університету червоних військ, які наробили в университеті шкоди на 2 міліони рублів та припинили всяке навчаннє.

Чи на Україні спокійно?

Російські звідомлення подають, що на Україні кипить кровава боротьба українського селянства проти московського большевицького наїзду.

ВІДЕНЬ, 22. січня. — Дня 9. падолиста, 1920, совєтський уряд отримав телеграму з Винниці, на Україні, від полковника Каменєва, в якій він висказує своє побоювання про положення на Україні. **Каменєв звертає увагу на величезний зріст повстанчого руху селян на Київщині і Полтавщині. В повітах Сквири і Липовець не стало вже ні одного сільського совєта, бо селяни потопили їх у потоках крови.** Зелізничий шлях Винниця-Козятин підлягає безперервним нападам повстанців. Лінія Козятин-Фастів є частинно зруйнована. (Рус-уніон).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На рік	$10.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Сенат та справа іміґрації.

Минувшої суботи американський сенат подавляючою більшостю голосів рішився приняти законопроект Дилинґгема про обмеженнє іміґрації до Злучених Держав.

Принятий сенатом начерк закона мало ріжниться від проекту, про котрий наша часопись доносила кілька днів тому назад. Перший начерк закона пропонував обмежити число іміґрантів, прибуваючих з кождої держави кождого року, до 5 процент старих іміґрантів, вже перебуваючих в Злучених Державах. За те законопроект, ухвалений сенатом, посувається в обмеженнє ще далі та обмежує число нових іміґрантів до 3 процент. Се значить, що на цілий рік з кождої европейської держави буде мати право прибути до Злучених Держав всего 3 нових іміґрантів на кожду сотку старих, уже перебуваючих в Америці. На основі першого законопроекту 592.430 осіб малоб право прибути рік річно до Злучених Державах, на основі нового лише 355.430.

Замітно для американського сенату, що на цілу палату найшлося лише 2 людий, котрі спротивилися ухваленню сего невдачного законопроекта. Були ними Рід, сенатор з Мезуре, та Франс, сенатор з Меріленд. Замітно також, що сенатор Рід противився законопроектови лише о стільки, о скільки він замикав брами Злучених Держав Голяндцям, Айришам, Німцям, Чехам і другим іміґрантам, що приходили сюди пів століття тому назад.

Чи всюди на Україні тихо і спокійно?

Нюйорські жидівські ґазети одержали були недавно таку каблеґраму з Москви через Реваль, столицю Естонії:

МОСКВА, 6. лютого (через Реваль). (Каблеґрама А. Меньшого). — Всі поголоски про повстання на Україні є абсолютно ложні. Я був у Києві, Харкові і Одесі. Провів шість тижнів в українських містах, місточках і селах. **Всюди тихо і спокійно. Селяни з охотою підчиняються радянській власти.**

Нові радянські школи для дітий і дорослих отворені в кождім селі. **Сто процент селян прийме участь в радянських виборах.**

На Україні нема більше жидівських погромів. Жидівське населеннє почуває себе вповні безпечне і вдоволене. Я розмовляв із сотками селян і Жидів і не чув від нікого нарікань, як се було попередно. Населеннє приспособлюється, привикає до нового ладу.

Всі вдоволені.

Сю телеґраму передрукували також московські большевицькі ґазети, видавані в мові московській і українській.

Подаючи сю телеґраму, вони певно сміялися в кулак, бо знали, що то блоф, коли хто говорить, що на Україні „ТИХО І СПОКІЙНО"; що „СЕЛЯНИ З ОХОТОЮ ПІДЧИНЯЮТЬСЯ РАДЯНСЬКІЙ ВЛАСТИ"; що „100% СЕЛЯН ГОЛОСУЄ ПРИ РАДЯНСЬКИХ ВИБОРАХ"; і що „ВСІ ВДОВОЛЕНІ".

Той кореспондент може був в Києві, Харкові й Одесі, і може був навіть в кількох селах, але він певно їздив разом з совєтськими комісарами і з військом і туди, де спокійно, особливо, як увійде до села військо і поки не бере збіжа, худоби і паші.

На тій підставі він написав, що в цілій Україні тихо і спокійно, а большевицькі ґазети, хотяй не вірять в такий блоф, але пускають його, в надії, що може хтось другий повірить.

А яка є правда?

Правду можна вичитати з указів Християна Раковського, голови московських комісарів на Україні. Один з таких указів ми подали були з початком січня обіч польського документу, як Ляхи нищать Гуцульщину.

В указі Раковського є сказано про повстання селян на Україні і є погрози народови, що його немилосерно винищиться, як не покориться московській совєтській окупації.

Дальші вісти, навіть московські урядові звідомлення, кажуть, що ті повстання не маліють а ширяться, та що Ленін посилає Раковському війска з Москви на підмогу в боротьбі проти українських селян.

Всі ті події показують, що на Україні не є ані тихо, ані спокійно; ані „що селяни з охотою" підчиняються совєтській владі; що на Україні селяни усі не голосують, але воюють; та що там не є „всі вдоволені".

Далі се показує, що подібні телеґрами — се чисті видумки.

На Україні, як звісно, — не спокійно, але ведеться завзята кровава війна українського селянства, дуже мало зорученого, проти московської військової окупації.

Большевицька пропаґанда про мнимий спокій на Україні нагадує польську пропаґанду про спокій в Польщі і в Галицькій Україні, тоді як там, як звісно, таксамо як в Московщині і на Україні, є воєнний стан, терор і боротьба народу проти військової сили пануючої власти.

Цікаво, чи московські большевики будуть деклямувати про спокій і вдоволеннє на Україні навіть тоді, як нарід здмухне їх з української землі?

НАСЛІДКИ УКАЗУ МОСКОВСЬКИХ САМОДЕРЖЦІВ

Анґлійський письменник Роберт Дел виясняє в статі в анґлійській часописи „Форворд", що виходить в Ґлезґові в Скотляндії, які наслідки мали услівя, поставлені московськими большевиками усім соціялістичним та комуністичним орґанізаціям світа, що хотілиб приступити до Третого Інтернаціоналу в Москві.

Італійські соціялісти та московський інтернаціонал.

Послідну спробу впливу своєї сили мали московські большевики на недавнім конґресі італійських соціялістів, що відбувся в місті Ленґгорн.

На конґресі були три ґрупи і три напрями:

(1) Так звані „чисті комуністи" стояли за приняттєм усіх 21 точок московського інтернаціоналу без жадних застережень.

(2) Так звані „унітаріани", на котрих чолі стоїть Серраті, заявлялися за тим, щоби приняти точки московського інтернаціоналу, але з тим обмеженнєм, що комуністична партія кождого краю має мати право провадити революцію після того, як вона розуміє потребу революції в своїм краю, а не так, як се розуміють московські проводирі. Ся ґрупа передовсім не хотіла згодитися на те, щоби викидати з партії старих, випробованих уже проводирів революційного пролетарського руху, як сего домагалися московські большевики.

(3) Так звана ґрупа „концентраціоналістів", як їх називано за прикладом московських большевиків, від котрих вона ріжнилася вже не лише тактикою, але поглядами на саму суть соціялізму. Як каже Дел, се так якби єретики проти віри, установленої в Москві.

Уривкові телеґрами, котрі наспіли з конґресу в Ленґгорн, представляли справу так, немовби „унітаріянці" получилися із „чистими" комуністами. Однак, як підчеркує Дел, факти показують, що таке донесеннє оперте несвідомім або й свідомім перекручуваню фактів. Ані Серраті ані другі провідники „унітаріянів" не думали покидати своїх засад та лучитися з „чистими" большевиками, на приказ, виданий московським папою, як називає Леніна анґлійський письменик.

Сей большевицький папа вислав був на італійський соціялістичний конґрес свого папського нунція, себто делеґата з московського інтернаціоналу, в особі Болгарина Кабакчієва. Його приїзд здався не так прихильникам Москви, як прихильникам самостійности італійської революційної акції. Сей післанець, саме, виступив з промовою перед самим голосованнєм над справою приступлення до Третого Інтернаціоналу і остеріг усіх присутних, що Москва може приняти лише тих, що будуть підпирати „чисті" точки московської інтернаціоналки без жадних поправок. Як каже Дел, лише ті будуть могли лишитися на лоні православної большевицької віри, а всі инчі мають бути викляті і екскомуніковані. Через те остереженнє більшість делеґатів голосувала над резолюціями з повною свідомостю свого вчинку і через їх голос набирає на значінню як голос людий, що добре свідомі наслідків свого вчинку. Кождий, хто голосував проти хочби одної точки, поставленої московським інтернаціоналом, знав добре, що таким голосованнєм викидає себе з Третого Інтернаціоналу.

Се голосованнє випало так:

(1) Округ перший (провінції Піємонт та Ліґурія):
„унітаріянів" 20,272,
„чистих комуністів" 15,815,
„концентраціоністів" 1,863.

(2) Округ другий (провінція Льомбардія):
„унітаріянів" 16,126,
„чистих комуністів" 7,799,
„концентраціоністів" 1,863.

(3) Округ третий (провінції Венеція, Тосканія і Латіюм):
„унітаріянів" 30,599,
„чистих комуністів" 17,397,
„концентраціоністів" 2,023.

(4) Округ четвертий (провінції Емілія і Романія):
„унітаріянів" 20,720,
„чистих комуністів" 11,010,
„концентраціоністів" 7,128.

(5) Округ пятий (полуднева Італія):
„унітаріянів" 10,311,
„чистих комуністів" 6,726,
„концентраціоністів" 2,828.

Загальний вислід

голосовання серед італійських соціялістів над московським предложеннєм представлявся так: „унітаріянів" себто за приняттєм московських точок під певними услівями було 98,028, „чистих комуністів" себто без услівним приняттєм московського указу було 58,783, „концентраціоністів" себто за відкиненнєм точок було 14,695. Від голосовання здержалося 981.

Се значить, що за підданнєм Москві голосувало 58,783, проти 112,723. З висліду голосовання видно, що Серраті та його ґрупа „унітаріянів" дістала в кождім окрузі чисту більшість відданих голосів,—неаби яке признаннє зі сторони народа.

Большевицьке признаннє.

Після голосовання, Бордіґа заявив іменем „чистих комуністів", що італійська соціялістична партія від тепер мусить уважати себе поза большевицькою церквою, відомою під назвою Третого Інтернаціоналу. І треба признати, що італійські соціялісти не дуже то брали собі до серця прокляття, кинене на них Третим Інтернаціоналом. З кпинами привитали вони „енцикліку" Москви, як вони називали іронічно точки, поставлені „московським папою" та його „леґатом".

Большевицьке розуміннє „соціялістичної карности".

Після такого „чисті комуністи" не приняли волі більшости, як сего вимагає засад „соціялістичної дисципліни", котру вони голосять, але виступили з італійської соціялістичної партії, з тої самої, з котрої лише недавно збиралися викидати силою всіх тих, що не годилися з ними. Ось так московські фанатики довели до розлому в рядах славної італійської соціялістичної партії, сеї найсильнійшої та найбільше революційної партії в усій Европі, каже Дел.

І „чисті комуністи" Італії поломали партійну дисципліну, про котру так богато говорили. Добре каже Дел, що большевики лише тоді признають партійну дисципліну, як московські большевики становлять більшість, але кілько разів вони найдуться в менчевости і мусять повинуватися не большевицькій більшости, тілько разів „соціялістичну карність" закидують.

Італійську соціялістичну партію викинено з Третого Інтернаціоналу не через те, що вона не годилася на якусь засаду, але через те що не хотіла приняти всіх точок, диктованих московськими фанатиками. І се саме зробить незадовго кожда инча соціялістична партія.

Хто се таке московські комуністи?

Незадовго стане усім соціялістам відомо, з ким вони мають до діла в особах московських інтернаціоналістів, каже Дел. „Ми знаємо уже, що маємо до діла з бандаюароґантних фанатиків, котрі терплять на опухлу голову, котрих здеморалізувала необмежена власть, котрі волять знищити соціялістичний рух радше, як позволити йому розвиватися так, як йому хочеся і як йому треба. Нам треба рішити, говорили італійські соціялісти, чи, як казав Лонґет на конґресі французьких соціялістів, маємо піддатися кнутови".

„Італійска соціялістична партія перша приступила до Третого Інтернаціоналу. Тепер вона з него виступає. Еспанські соціялісти виступили уже також. Другі підуть скоро їх слідами".

І Дел реасумує вислідн поступовання московського інтернаціоналу:

За московським інтернаціоналом стоїть лише соціялістична партія Франції і Німеччини. Инчі партії заявилися проти Третого Інтернаціоналу. Московські большевики можуть признатися, що їх акція до зібрання всего соціялістичного руху під свою опіку не повелася.

З той невдачою кінчиться московська диктатура над пролетаріятом.

РАТУЙМО НАШУ ГАЛИЧИНУ!

Сумно віє буйний вітер із гір і з долини
Тай розносить плач жалібний з всеї Галичини.
Плаче ревне Галичина від Карпат до Збруча,
Бо мордує Українців Польща, дочка суча.
Братів наших Українців мов собак стріляє,
А жінок, сестер і дочок наших зневажає,
Бо їх разом з мущинами у тюрми саджає
Тай остатную сорочку на встид з них здирає.
Так мучаться в криміналах, терплять страшні муки,
Бо Ляхи кождої днини дають вязням буки.
Гірко терплять Українці у ляцькій неволі,
Просять братів в Америці: Вирвіть нас з неволі!
Тож до діла, Українці, своїм помагаймо;
Поміч в грошах і моральну скоро їм подаймо!

Тимко Мілещук,
418 East 19th St., New York City.

ДО БОРОТЬБИ, ПОКИ ЧАС!

Український робітник з Ровд Айленд кличе до українського загалу в Америці, щоби станув до політичної оборони нападеної Галицької України.

(Допись „Свободи" з Правиденс, Ровд Айленд).

Кождого щирого Українця і Українки прибите серце горем. Розпучливий крик Галицької України так потрясає їх серця, що здається, ледви люди се можуть перебути і переболіти. Нераз ми потішали себе думками: Може велика Україна прийде до сили та подасть свобідну руку галицькому братови; може большевицька Росія стане на хвіст Ляхови-звірюці та упімнеться за нами. Але не так сталось. Ніхто не поможе, хиба ми самі, бо большевицька Росія заключила мир нашим коштом та лагодиться до відбудови економічної, а Лях-звірюка лагодить кольонізацію нашої батьківщини Галичини. Ті великі простори землі, на котрій наші діди-прадіди зложили всю свою силу фізичну, польський февдалізм садить дрібну польську буржуазію, у котрої покірні галицькі Українці мають бути рабами, а свідомі і вперті мають згинути у тюрмах з голоду або від польських куль.

Отсе плян польської шляхти, на котрий ми далі не можемо спокійно глядіти, та ждати, доки його не затвердить світова реакція. Від нас, українських іміґрантів в Злучених Державах Америки і в Канаді, а також в Европі, як в Австрії, Чехословаччині і других краях, залежить, чи буде Галичина вирвана від Ляха-звірюки, чи ні. Найбільше від американської і канадійської України, бо ми сильнійші економічно ніж ті наші браття еміґранти в Европі.

Ся маленька поміч, яку ми дали голодуючим братам в Галичині, не висвободить їх, бо ми дамо одною рукою, а Лях бере двома від них. Тому то ми мусимо зєднатись та зачати безпроволочно неустаючу акцію за освободженнє Галицької України устроюваннєм віч, манiфестацій і т. д. Найбільше праці до сего повинно доложити українське священство, котрого не гонить голод під ключ фабричний; котрому не бракує часу зайти в редакцію якоїнебудь американської часописи та росказати чи написати про справу Галицької України, про муки наших братів і сестер в тім зруйнованім нещаснім нашім краю, що вмирають з голоду і холоду по ляцьких тюрмах, лише за се, що вони Українці. Кождий український священик повинен стати кореспондентом американських часописий; кождий до сего дозрілий. Котрий сего не зробить, то хиба тому, що не хоче. Не хоче, щоб Галицька Україна тішилась свободою, якою тішаться усі народи світа.

І українські комуністи повинні застановитись та вибрати, що лучше: чи політичне визволеннє Галицької України з ляцького ярма, чи винищеннє українського народу. Повинні спитатись себе: Кілько було таких польських буржуазних віч і манiфестацій, котрі-б польські комуністи розбили? Маю на думці польську маніфестацію і віче в минулому році, в котрім брало участь около шість тисяч, а головний реферат виголосив польський піп, котрий в найбільшій мірі дякував польським комуністам за се, що разом ішли з буржуазією. А у нас? У нас українські робітники з українськими робітниками не хотять іти, через те, що одні звуться комуністами, а другі ні, а ще інші звуть сеебе „карпаторосами" і тримають з Росією, хотяй знають, що колиб Росія хотіла висвободити Галичину, то була-б се зробила, бо мала досить часу, але не хотіла, значить — виріклась.

Тому я кличу: лучімся разом, щоби видерти умираючих братів і сестер в Галичині з пазурів Ляха.

Зокрема кличу до Українців з Ровд Айленд і околиці: Скликуймо збори; приготовляймо плян політичної боротьби за визволеннє Галицької України.

Українець з Ровд Айленд.

БОРЕЦЬКІ УКРАЇНЦІ НА ПОМІЧ СВОЇЙ ГРОМАДІ.

(Допись „Свободи" з Вунсакет, Р.Ай.)

Поклик до Українців з Бірок Малих, повіт Скалат, Галичина.

Дорогі Браття і Сестри, що перебуваєте в Америці і в Канаді!

Судилось нам оголосити поклик розпуки з нашого села, котре так тяжко потерпіло від світової війни. Майже все спалене; остало ледви пару хат; а люди сидять в ямах, обдерті, хорі, без кавалка хліба. Сироти, вдови, каліки, без жадної помочі. Мабуть жадне село в скалатському повіті так не потерпіло як наше.

Браття і Сестри, без ріжниці, даймо поміч своїм рідним, але разом!

Ми борецькі еміґранти скликали у Вунсакет, Ровд Айленд, збори дня 12. лютого, 1921, і вибрали Комітет, котрий займеться збираннєм жертв на згадане село. До Комітету вибрано: Андрій Швець, предс.; Михайло Карась, касієр; Андрій Сусла, секретар; колектори: Іван Шевчук і Олекса Намака, з Менвіл, Р. Ай. Згаданий Комітет кличе до Українців з нашого села, котрі там виросли та виїхали в Америку і в Канаду: Дайте поміч своїм найблизшим, рідним, сиротам та калікам! Відложім один день праці та поможім їм, а зробимо великий обовязок, котрий ми повинні зробити. Візьмімся до роботи, скоро, Браття і Сестри! Не відкладаймо помочі безпомічним!

Жертви проситься присилати до Комітету або вручити йому особисто.

Просимо наших патріотів: отця Івана Теодоровича, дякоучителів, Берницького, Т. Мадаляса, П. Суслу, добр. Михайла Проницького, Ф. Мандяка, щоб зібрали поміж своїх та прислали до нашого Комітету.

Жертви і листи просимо слати на адресу:

ANDREY SZWEC,
143 West Street, Woonsocket, R. I.

ВЕСНА І ПРОМИСЛ.

Торговельна палата Злучених Держав, загально-державне товариство для охорони і реґуляції торговлі, до котрого належуть усі визначні фабриканти, банкирі та купці, видало позавчора цікавий огляд стану промислу та торговлі по Америці. Провідною думкою сего огляду являється віра, що Америка стоїть перед недалеким оживленнєм промислу та торговлі.

Найбільше переконуючим свідоцтвом, на те, що край стоїть на дорозі до промислового віджиття, є донесення подорожуючих продавців (тревлінґ сейлсмен, „комівояжерів") з у сіх закутин Америки. Кажуть вони, що усюди панує переконаннє, що з весною настануть ліпші, часи. Не буде се наглий поворот до добробуту, що не можливе і не пожадане, але постепенний та природний поворот до нормальних часів.

Хоч настрій серед покупців і купців богато значить в купецтві та промислі, мимо сего не лише самий настрій поправився. Взагалі бизнес зріс, не богато вправді, але і се на початок не зле. Фармери постепенно починають привозити що раз більше рільничих виробів на продаж, банкирі починають уділювати позичок фармерам. Подібне оживленнє слідно в управі тютюну, бавовни та в молочарстві.

Звіт торговельної палати очевидячки хоче сказати щось подібного про рух у фабричнім промислі, але видно з його слів, що не може. Каже звіт, що фабриканти та купці по цілому краю не цікавляться так жадною справою, не бажають собі нічого так, як піднесення попиту на товари. Кажуть: як лише попит на товари піднесеться зараз обставини поправляться. Однак кождому відомо, що попит на всякі товари витворюють передовсім народні маси, себто робітники. А робітники не можуть підносити сего попиту так довго, поки вони не дістануть роботи, поки безробіттє не скінчиться.

Звіт каже, що серед американських бизнесменів переважає переконаннє, що на початку весни, десь в місяцю марті або цвітни ціни на залеглі товари „дістануть дна", що десь в той час припаси вироблених товарів вичерпаються і через те до фабрик підуть нові замовлення і фабрики пічнуть жваво працювати.

Хоч чоловік, що числиться з холодними фактами більше як з рожевими ворожбами, не дуже буде одушевлятися загальними пророцтвами, та все таки не дасться заперечити, що початок весняних робіт в краях, де рільництво ще має таке велике значіннє, як в Злучених Державах, усе відбивався корисно на рух у фабричнім промислі та торговлі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Волиняк.

ЛИСТИ З УКРАЇНИ.

Життя на Волині.

Польські орґани управління на Волині, в попередній раз, до наступу большевиків, почували себе певніше і виявляли себе більш рішуче, ніж зараз, і були в більшій повноті орґанізовані.

Тепер же обивателями помічається тимчасовість „їх" перебування на Волині, і навіть деякі з представників влади просто говорять, що „вони" лише „тимчасово", що становище непевне, що вони не окупанти, що справа ще про Волинь остаточно не вирішена... Урядовим особам — Полякам, які мають свої семі далеко в Польщі, не радять перевозити семей на Волинь, бо „всяко і все ще можливо..." Така непевність орґанів влади помітна для населення і подає всякі близькі і веселі надії на „якісь зміни"...

Прихильности й честности й справедливости хоч би до якоїнебудь національности—не помічається: панує хабарство, байдужість, нечестність, несправедливість, і через те навіть населення-католики дуже й дуже обурено, зі смілою осудливістю говорять про свою владу. Деякі, досить солідні католики, говорять, що скоро соромно буде бути Поляком, коли представники влади не подбають про поліпшення порядків в краю. Словом, авторитету й довіря влада не має.

Церкви, духовенство, школи й учительство утримується виключно на кошти самого громадянства і терпить більші чи менші всякі перешкоди від орґанів влади.

Шкільні польські інспектори намагаються взяти школи під своє керування і зробити їх „жондовими", примушують вводити в школах польську мову, історію і ґеоґрафію, хоч би ті школи були приватними, а не „жондовими". Але школи здебільщого хоч і вводять (навіть по селах) польську мову, але не здаються, і батьки все таки вперто спромагаються утримувати на свої кошти.

Положення учительства надзвичайно тяжке.

Але-ж засоби й заходи в справі здобуття підлеглости шкіл — не всюди однаково рішучі і смілі, так, що можна вважати, що се тільки спроби, які не опіраються на які небудь певні розпорядження з центра.

„Просвіти", де є більш рішучі і дійсні і вперті працьовники — істнують і в межах можливого провадять свою діяльність, добились визнання з боку польської влади, і влада потроху навіть рахується з ними, бо більш видатні „Просвіти", як Кременецька, беруть під свою моральну опіку селянські школи.

Посади в містах і містечках заняті переважно католиками, здебільшого місцевими. Богато бувших ріжного фаху чиновників бідують без служби, тяжко добуваючи собі кусок хліба: фурманять, рубають дрова і т. п.

Немало є й військових Українців, які також всякими тяжкими способами перебиваються з хліба на воду.

Зелізничників значна кількість без служби, особливо в місцях, де, чи вони були прихильні до большевиків, чи большевики — до них.

Зелізничний рух провадиться неакуратно — то за браком вугля, то через попсованість паровиків. На перегоні Кременець-Дубно, а часом і Здолбунів-Рівне ходять поїзди пасажирські з товарових ваґонів.

Церковною справою керує епископ Кременецький Денис, який має при собі консісторію. Сам епископ є членом Кременецької „Просвіти", яка, до речі згадати, робить зі свого боку заходи й намагається зробити вплив на епископа Дениса, аби зукраїнізувати церкву.

Діловодство, як кажуть священики, консісторія „еліко возможна" провадить на українській мові. Помішником епископа Дениса, з осідком в Володимирі Волинському, є головний священик церкви міста Волод. Волинського протоєрей Арсен Бурдюгівський. Нарікають на часті й значні несправедливости епископа Дениса. В Кременці при монастирі мається бувша Холмська Духовна Семниарія і істнує Кременецька Дух. Школа.

жНаселення Волині продає й купує лише на царські гроші, лише в містах, при офіційній продажі — як на станціях, ринках, реставраціях — на польські марки. Від Рівного до Кременця курс царського рубля — 4 марки, а від Рівного до Луцька і далі до Володимира Волинського і на північ — дорожче: $4\frac{1}{2}$ марок за царський рубель.

В міста навезено з Польщі трохи товарів першої необхідности, як — мило, нитки і голки...

*

Найбільше потерпіло й терпить населення Волині від військових... В минулий раз при відступі—забирались коні, худоба, вози, робились труси і забиралась одіж і все, що попадалось на очі. Ограбовані селяне, священики, дяки, учителі...

Сими днями жовнірів відпустили на Різдвяні Свята — і населення залишається без кожухів, бо жовнірі здирають кожухи не тільки з селян, а де побачать, про що й весело похваляються в поїздах. Селяне за браком теплої одіжі не ходять до церкви, а хто ще має кожуха, то боїться його позбутися і не виходить з хати.

Через загальну розпущеність — ярмарки в більших містах не відбуваються.

Єврейське населення терпить безмежну ненависть до себе. Ремісникам-Євреям не платять за роботу, продавців-Євреїв—грабують.

Ремісники не хотять Полякам робити, відмовляючись, що або не вміють, або не мають часу.

У війську дисципліна значно ослабла: вікна в ваґонах вибивають, цівільних пасажирів з ваґонів викидають, без огляду на те, чи то Поляк, чи не Поляк, чи жінка, чи підліток, чи з дітьми, а Євреям — краще не попадатись у ваґон...

З балачок між військовими помітно роздвоення в настроях: одні переконані, що буде на весні війна з большевиками, і готові до сього, другі-ж — кажуть, що досить воювати, і війни не повинно бути.

* * *

Богато тяжче життя на Холмщині. Шкіл мало, трудно істнувати й приватнім Забороняють і перескаджають призначення священиків на парафії. На кільканадцять парафій дозволяють одного стященика. Були випадки, що православні парафіяне в ночі зібрались на Великдень помолитись коло церкви, то їх „дручками" розганяли.

На Холмщині дорожнеча дуже висока; населення голодує. Часті випадки, коли господар складались і їздили, щоб накупити дечого необхідного для помочі ограбованому і голодному населенню, — то й те відбіралось...

* * *

Стогнучи від панування польської влади, Волинь жаліє за українською владою, радо-б тепер підтримала її, але-ж всякий вважає обовязком додати, що „Влада повинна бути твердою, повинен бути порядок, не повинно бути грабунків, хабарства, безвідповідальної неправди та нечесности. В війську повинна бути дисципліна, а не розпусста, і військо повинно бути охоронцем спокою обивателя, а не беззаконним безчинцем та реквізітором". Про большевицьку владу всі згадують з жахом. („Воля").

HOW LONG WILL POLAND LAST?

By JAMES A. HONEIJ.

On the remodeled face of battered Europe the largest patch applied by the diplomatic surgeons bears the name of Poland. Then years hence—or less—the map of Europe may show no trace of it. Poland, spreading jelly-fish-like over North Central Europe, a thin finger touching the Baltic, bulging eastward into Russia and westward into German territory, is hardly more than a two-dimensional state. It exists o ntoday's provisional maps, an attempt at fulfilment of a romantic dream, conceived in the necessity of statecraft, a creation of military cartographers, a national stop-gap. There is little of a nation in twentieth century Poland. To speak of it as a republic or a democracy is a tragic joke. The so-called Government at Warsaw scarcely functions. The plaything of a few nobles and aristocrats living centuries after their proper time, it does nothing and has done nothing for the people. For several years practically its sole business has been the ineffective waging of war, deliberate war, against neighbors with a sole view to enlarging Poland's territory, war which has merely deepened the extreme distress of her own people. Of the problems of peace the Government in Warsaw knows naught and thinks as little, unless it be in terms of apprehension for something that it does not and cannot understand.

What is the explaation of the Poland of today? Utter inefficiency, total inexperience in self-government, selfishness and intrigue, absence of national feeling except in certain limited ways, and above all the medieval state of mind of the ruling minority all play their part. Class distinction between the lord and the laboring classes is as rigidly drawn as between lord and serf of centuries ago. In the belief of many Polish noblemen the peasant is his particular property, bound to him in every respect.

It is often asked why one cannot do business with either Polish Government or people. Why is it not possible to come to an understanding which obviously can only result to their benefit without any expense to them? Why is it that one's efforts and energies to assist these people are so often wasted day after day simply for lack of definiteness and frankness? It makes little difference whether you buy, sell, or give, the same tiresome, prolonged discussion and delay are always present.

It has been my unpleasant experience to have again and again offered to assist with men and material, free of any obligation on the part of the Government, during crises when each day's delay meant death to many soldiers, only to have every conceivable obstacel thrown in the way so that eventually the project had to be abandoned. During the crisis of bolshevist invasion an American organization offered to plan and equip five sanitary trains. What was the result? It was necessary to have the individual approval of no less than fifteen department heads after the minister of railways and the military commander had finally issued authorization for it. This was during a period when soldiers were dying by the hundreds of wounds and disease for the lack of care and medical attention. It is typical of Polish management.

I was in Poland during the great Russian advance. I was in Minsk when the city was in flames and being hastily evacuated. But even at this time of supreme national peril there seemed to be no concerted effort by the authorities in the city to meet the situation. I was in Vilna when the Russian armies were but eight kilometers to the northeast and patrols were reported to have cut one of the main roads leading to Warsaw, and again the same lack of organization was apparent. No provision on the part of the railway authorities was made to assist in the evacuation of the large military hospital. The total inability of all departments to cope with the crisis was harrowing. No definite plans seemed to have been made to care for the wounded. Numbers of these were as many as nine days en route to Warsaw from points covering at least thirty degrees of a circle. Just at this time dysentery also made its appearance among the troops, due to lack of proper medical care, resulting in enormous losses. Trainloads of box cars, each containing fifteen or more sick and wounded soldiers lying in the greatest fiilth, kept rolling in. They had had no attention whatever on their trip from the front. The dead lay among the dying, amid stench and agony unspeakable. But the authorities in Warsaw seemed to be unmoved by these youthful sacrifices. Appeals made to the Government for many weeks, earnest and impassioned offers of assistance fell on the deaf ears of individuals, callous not only to the desscriptions but even to the sights themselves.

It was seldom that one met wounded officers at the railway stations, and much more seldom in the outlying districts or near the front. That the soldiers were poorly led and cared for by their officers was a universal plaint. But the cities, especially Warsaw and Krakow, were filled with officers in excess even of the number of soldiers on streets or in cafes. Krakow itself has become famous as the headquarters of a cavalry regiment made up of the young nobility that had been formed on the distinct understanding that it was not to be sent to the front. Yet it is from this class that Polish chauvinism emanates.

Indeed, it was common knowledge not noly that the best regiments came from Posen, where thre is large Teutonic admixture, but that the peasant constitutes whatever backbone there is of Poland's fighting machine. There is little doubt that when he fought well; but it is equally true from personal observation that when he ran he also ran well. An analysis of the eight weeks of intensive fighting and rapid advance of the Russian army shows that the Polish troops cannot stand successive reverses; that their morale is soon destroyed. The success of the Polish army in saving Warsaw was due to the assembling of a new army largely composed of older men, to French officers and French generalship, but chiefly to the to rapid progress of the Russian advance army—and not in any way to the recovery of the trops' morale in the field.

It is not that the Polish peasant is devoid of patriotism in the sense of attachment to the plot of soil on which he was reared, but from his many utterances and general behavior it is evident that fighting to him is merely obeying orders. The peasant, one nobleman of a large estate expressed it to me, being his property did as he was told and had no right to independent action. All these observations confirm my opinion that Poland's fame as a nation of soldiers and patriots has been revived in theory only, and not in fact. The suffering of the Polish masses is conspicuous everywhere, not merely in the constant ebb and flow of countless numbers of women and children in their small peasant carts, but in their expressionless, apparently stolid, indifference shown by face and fiugre to heartrending events among and around them. The tragedy of oppression is written into their lineaments. One wonders what life must hold for these people to keep them going, or whether intelligence is at such a low stage of development that they cannot realize to what an extent they are pawns in a greedy, heartless game.

Where there is enlightenment among the masses it expresses itself in profound distrust of the Government and of the unknown forces that seem to be directing Polish destiny. A large part of Poland's failure may be attributed to this well-justified lack of confidence. Indeed, the only effort toward national unity on the part of those in power has been the modern device of propaganda, which is much in evidence throughout Poland in one form or other. Probably its most conspicuous form was brilliantly colored posters gruesomely depicting bolshevik horrors that would befall Poland should her citizens be slow to spring to her defense. Practically all posters carried a legend to stimulate enlistment, but they in no way appealed to the patriotism or the love of Poland in the peasant. Even to his simple mind it must be more or less inconceivable that the Russian peasant who rubbed sholders with him before, during, and after the war, or the Russian prisoner of war who was fuund in almost al' parts of Poland, could be the same horrible creature the posters represented. Peasants were also constantly going to and from Russia without hindrance, a further contradiction to government statements of what might be expected if the Russian entered Poland. With only the narrowest dividing line between Russian and Polish peasant, their lives essentially similar, the language difficulties along the border almost absent, it is clear that there is no national heritage of hate between them. It has also become common knowledge among the Poles, especially in the southern portion, that the troops under Denikin committed atrocities on friends and foes alike equal to any committed by the Soviet armies. Just before the signing of peace between Poland and Russia reports were widespread of the atrocities committed by Wrangel. So even the government propaganda was typically ineffectual.

The great part of the present plight of Poland is physical, but it is not a legacy of nature. Continual warfare coupled with governmental failure have made povery and disease widespread. The number of orphans one sees in the cities is startling. One of the most pathetic sights I ever hope to witness was a demonstration in Warsaw on the 4th of July of twenty thousand orphans, from children barely able to toddle to adolecent boys and girls. While the future of Poland lies with her children, she neglects them even more than the rest of her population. If it were not for the help that America has given to these little people many would not be alive today. Of the diseases which ravage Poland, typhus is the greatest scourge. It is practically endemic cases are found in every village all the year round. Typhoid and dysentery are common, particularly in the northern districts, the latter being especially prevalent and serious this last summer, and smallpox can be found almost everywhere. Yet no progress can be made in combating these plagues until elementary sanitation and hygiene are adopted. No government organization worthy of the name has made even e beginning. Here again we come to a typhical Polish paradox. Krakow has one of the best constructed hospitals for the care of communicable diseases in the world. But, due to the lack of interest on the part of the Polish Government funds are lacking and this institution stands practically useless and empty while throughout the country Poles are dying for want of care and medical attention.

Undernourishment, too, is leaving its mark. The large numbers of deformed children, bowlegged and knockkneed, is appalling. The tragedy of Poland is that it all appears so unnecessary. The country's natural heritage is rich. In the north are some of the most wonderful pine forests to be found anywhere. In the south the agricultural possibilities are such that twice the entire Polish population can easily be supported there. Miles and miles of wonderfully rich valley land, fertile, well watered, have not been tounched. A fairly good network of railways spans the country and development would not be hindered by lack of transportation. But the man-made scars are everywhere in evidence, in idle factories, in wretched villages.

"Must Poland fight?" I asked this question of many Polish gentlemen of authority and influence. They agreed in principle that Poland should develop her own territory but added that many of the estates and consequently of the wealth of the nobility were in Russian territory, and this, they felt would always act as a cause of war. Then there is the French influence constantly stimulating the equestrian nobles' dream of a great Poland. In this mirage these medievalists see themselves as knights-errant, heroic figures heading victorious armies. To the realities of the present, to the crying needs for prysical and industrial rehabilitation of their country these gallant gentlemen are for the most part totally blind.

Only a miracle can save Poland. For it requires a miracle to create what is not, of which they very seeds are lacking—a well-ordered government devoted to the common good. The immediate future of what is now Poland rests largely on the will of the Allies. Her neighbors sha has antagonized. Bankruptcy and decay are actualities. Unless Poland can lift herself up by her own bootstraps, she will soon perish. Nor need it be a violent death, a conquest from without. More likely is a petering out, until collapse, of a rotten structure, whose props from the start have been largely mythical. A receiver will come in. It may be Russia. It may be Germany. More probably it will be a combination of both.

(From the Nation, New York City, February 16, 1921.)

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

В Книгарни „Свободи" можете купити слідуючі шкільні і наукові підручники, котрі ми спровадили з Европи:

Математика. (Практичні поради з арітметики та ґеометрії). Зладив Ів. Андрущенко ....60 ц.

Фізика для вищих початкових шкіл (105 малюнків в тексті) з німецької мови переклав Андрій Сабат. Опрацював і зредагував Т. Губенко ....60 ц.

Зоольоґія для вищих початкових шкіл та ґімназій, з богатьома малюнками та барвними таблицями. Написав д-р Іван Раковський. ....75 ц.

Початкова ґеографія для народніх шкіл з богатьома малюнками і картою. Зладив Ст. Рудницький ....80 ц.

Коротка Історія України для початкових шкіл та І-ої кляси ґімн. Написав Іван Крипякевич. (З богатьома малюнками, дві історичними мапами та найважнійшими датами з історії України ....60 ц.

Огляд Історії України Repetitorium для вищих кляс середніх шкіл та учительських курсів, зладив Іван Крипякевич.......60 ц.

Наука природи. Вступні відомости на І. клясу ґімназіяльну та для народніх шкіл з 183 малюнками. Переклад з французької мови під редакцією Т. Губенка 60 ц.

Князь Ярослав Осмомисл, історична повість Осипа Назарука, нагороджена „Михайловою Премією" $1.00

Українські Народні Думи, перше повне видання з розвідкою, поясненнями, нотами і знимками кобзарів. Зладив Д-р. Філярет Колеса $1.25

Історія Української Літератури, Том І. до кінця XV. віку (з 53 ілюстраціями. Написав Михайло Возняк $1.50

Пишіть на адресу:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адресу, нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, JERSEY CITY, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу............

Імя ....

Улиця ....

Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу............

Імя ....

Улиця ....

Почта ....

Замітка: Хто не пришле 10 центів, тому часопись буде стримана, але адреси не зміняться. Ся постанова обовязує і членів і передплатників „Свободи".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА.— СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРАНД СТРІТ, ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

ГОСПОДАРЮВАННЯ ЛЯХІВ НА ВОЛИНІ.

Варшавський „Роботнік" в числі з 6-го січня 1921 містить допись свого кореспондента про ляцьку господарку на Волині. Допись дуже яскраво малює польську адміністрацію на окупованих українських землях, а для нас має вона значіння з того приводу, що містить її польська ґазета, яка є органом групи, до якої приналежить Пілсудскі, голова польської держави, котрому ґазета робить посередно гіркі закиди страшного знущання над волинським населенням.

На вступі своєї дописи автор цитує слова премієра Вітоса, які він сказав у Ковні делеґації місцевого населення у відповідь на зажалення супроти тамошньої адміністрації. Вітос тоді сказав: „Попередний уряд, на який так нарікаєте, і який немало тут наброїв, вже не істнує і хоч би як ви просили, щоби повернув, він вас певно не послухає. Тепер у вас на Волині є уряд демократичний!"

Вітос говорив про попередну польську адміністрацію, яка в неможливий спосіб мстилась на місцевім населенню, а яку змінено остільки, що перемінено старостів. Автор дописі відповідає на заяву Вітоса, що хоч що хоч змінено людей, то режім насильства не змінився і грізні обставини панують дальше.

„У нас нічого не змінилось, людей наших бє і обдирає кождий, хто лише хоче. Що було, того вже не варт пригадувати ані про те говорити, але не можем замовчати про це, що діється тепер, бо вже занадто болить поколене тіло наших людей. І тому, хто має уха, най слухає.

„В ковельському повіті, зараз по його увільненню від большевиків, заявилась ціла сила офіцирів, жадних воєнної добичі, кілька жандармів і командатів етапів. Ті панове зараз взялись до навертання місцевого населення на дорогу моральности і любови до Польщі. В громаді Голуби один з таких панів „офіцирів" якийсь Зигмундчик, обізджає велику просторінь і від населення Пристоходової полоси, цілком знищеного, голодного і обдертого, забирає воєнну добичу в виді культиваторів, мотик, важків і инших потрібних річей, як: пшенична мука, бритви, убрання, чоботи, білля. На крадіжи однак не кінчиться: людей побивається прикладами, доки ухами бідної жертви не потече кров. Такі факти нотовано в ковельській повітовій народній раді.

„В громаді Турийсько якийсь обшарник, повернувши з вигнання, звернувся о поміч до жандармерії і їздить з нею відбирати від селян дерево, забране в часі большевицького наїзду. Розгулялись приклади і нагайки по плечах нещасних хлопів, котрих пан хоче в той спосіб змусити признатись до вини. В тій справі подано в Ковлі петицію п. Вітосови.

„В місточку Турийсько, ковельського повіту, на розказ якогось недорослого майора на пляцу між костелом і церквою знущанось над українським інтеліґентом, студентом медицини українського державного університету.

„Знова в иншій громаді якісь місцеві урядники разом з жандармами били людей, відбираючи кусник дерева, взятого з державного ліса для направи хати чи підлоги, щоби не треба було з малими дітьми мешкати у вогких окопах. Від уряду годі допроситись дерева. Що більше: уряд заборонив місцевому населенню будувати хати, боячись, аби не згинув жаден щабель зі стоячих без ужитку німецьких бараків. Так отже люди доси мусять ґніздитись в землянках, гинути з голоду і зарази. А заступник старости, п. Чарноцкі, що перший заборонив будуватись населенню в голубецькому повіті, є нині урядником на Волині.

„В ще иншій громаді дуже енерґічний командант етапу побиває людей і сміється з них. Стільки є тих доказів, що і спамятати годі, де і кого бється. На зборах народньої ради такі скарги сиплються, мов з діравого мішка. Много фактів не доходить куди треба, бо нарід стероризований і мовчить зі страху, щоби не дістати нової порції буків.

„Що це всьо має значити? Чи це направду XX століття? Чи направду правительство Вітоса не знає про це і не може зробити кінця страшному гнобленню нещасного народу?

• • •

Не ліпше представляється справа кооператив, а також культурно-освітна. І в тій справі ніщо на Волині не змінилось. Бо чи це називається попиранням кооперативи, коли для надання кооперативі значіння орґанізаційного збору треба по кільканайцять разів їхати до повітового міста, до староства, до народної ради, до окраїнної сторожі, стратити богато енерґії, щоби зєднати собі місцеву адміністрацію, наприклад пана секретаря підстароства, котрий в хвилі негумору може розігнати збори і раз на все зліквідувати неприємні для нього заходи в справі кооператив.

„Чи називається попиранням суспільної орґанізації хочби це, що культурно-освітнє товариство „Просвіта" в Ковні, маючи залеґалізований статут, на основі котрого може отвирати свої філії в цілому повіті, з вини місцевої адміністрації не отворило доси ані одної філії.

Національне питання на Волині також не змінилось. Хоч дано нам виразне запевнення, що населення українське і польське користають з однаких прав, що шкільництво українське є рівноуправнене з польським, то — українського населення не допускається до заняття державних посад, українські фахові одиниці сидять бездільно, не могучи зужити свої здібности на користь народу. Українське шкільництво є в цілковитім занедбанню, чого доказом є російські і польські гімназії в Ковні, народні школи польські, російські і жидівські, а Українці ніяк не можуть допроситись у пана шкільного інспектора повітового ані одного будинку для української школи. Учителів-Поляків приймається до шкіл без свідоцтва моральности і аж тоді, як допуститься їх до праці інспекція сама збирає про них референції від місцевих українських учителів. Инакше трактується справи учителів української народности: вимагається від них свідоцтва моральности, без котрого не можуть бути допущені до праці.

„І тому, хто має уха, най слухає"!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщеннє, за більше разів дається відповідний опуст. Дворазове оголошенне з 5 стрічок $1.00.—

Пошукую своїх братів **МИКИТУ** і **СТЕФАНА** і сестру **ПАРАСКУ БАКУН.** Вони походять з села Майдан, повіт Гусятин, Гал. Мають перебувати в Канаді. Хтоби о них знав або вони самі, проситься зголосити на адресу: **CATHERINE BAKUN,** 95 Chapel St., New Haven, Conn. 43-5

Пошукую свого брата **ПЕТРА ШУМОВСЬКОГО,** походить зі села Панчова, повіт Ліско, Гал. Перебував коло Пітсбурґа, правдоподібно в Ambridge. Він самий або другі краяни, котрі знають де він перебуває, зволять повідомити мене: **MICHAEL SZUMOWSKI,** Box 192, Clearfield County, Osceola Mills, Pa. 44-46

НА ПРОДАЖ Ресторан і Лонч Рум під ч. 132 Church St., New York. Голоситись особисто під згадане число. 43-45

ПРОДАМ ТАНО кількадесять українських книжок за половину ціни. Добра нагода для читалень і аґентів, бо книжки є нові і цікаві змістом. Продаю, бо іду до краю. Голоситись до: **ADAM BRATKOWSKY,** 96 Hazel St., Woonsocket, R. I. 43-45

ПОТРЕБА АҐЕНТІВ до розпродування загально розголошеного „ВОВ" солоджених напитків. Великий заробок. Голосіться або пишіть: GLENWOOD PHARMACY, Frank Meszaros, 5451 (E.) Second Avenue, Pittsburgh, Pa. 33псп

МУЩИНА, батько 3 дітий, пошукує женщини в віці від 25 до 35 літ, бездітну, здорову, лагідної вдачі, Українку, котраби хотіла занятися веденнєм дому і доглядом дітий. Для порозуміння проситься слати зголошення на адресу: С. Н., c/o „Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 44-47